

כשהוא מנמך טוס, צנח איתמר, שהיה שחיין מעולה, למים. צנח ולא עלה עוד. בעיקבות מיקרה זה התקשר מטה חיל-האוויר הישראלי למטה חיל-האוויר האמריקאי והאחרונים הסבירו כיצד ניתן להציל את חיי הצנחן במימרים מעין אלה. כמו בחייו בקיבוץ, הביא איתמר גולני תועלת רבה לעם ישראל ולצבא ההגנה לישראל גם כמותו.

כברים

בראי עקום

אבי ולנטין שהיד עם עובד

שהיד הוא כל פלסטיני שנהרג במלחמה נגד ישראל. שהיד" זה משמעו קורבן "קר דושהשם" שלהם. והוא הואר שנחלק על מצבתם.

אבי ולנטין מנסה לתאר את המלחמות הקיימות לכאורה בין שני לוחמים-עלומים-כמעט — קצין ישראלי צעיר ממסב הנר ער, בן נכר לחלוצים ולוחמים, חייל ביחידה עילית, אחשכול שאחיו נפל במלחמת יום-כיפור. הוא הולך לפילחמונית, מטייל בעור לס, אורח אמנות — כמעט "פה נפש". מולו ניצב נכדו של דייג מיפו שגרל בסמטות מחנה שאטי על כיכר סיפוריו ואגדותיו של סבו. בלחץ האירועים הוא הופך למחבל, קורם מקומי ואחר-כך מעורב בעיסקי תבלה ביני-

אבי ולנטין שהיד

לאומיים. הוא רוצה להיות צייר, הוא רוצה לשאת אשה, אבל הוא מגלה שהמילה המסור פרת חזקה מהרובה והופך להיות "אלי-הכוואתי" — מספר.

כלב נוף אפוקאליפטי, אבל לא רחוק מהמציאות, של מחנות-פליטים הוהפכים בעצם למחנות-עבודה, כשבתוך בניין מימשל ממוחשב וממוזג השולט על כל הסביבה, ובו יחידה מיוחדת שאינה כפופה לצה"ל או לשב"כ ("רובדבן"? "תות-סדה"? "מישמש"?), מתלבט לו גיבורנו יפה-הנפש המעריך את חברו-מפקדו ררוו — ררוו זה שקורא לכל הערבים "כפרות" ושהגילוי הריגשי היחיד המצניין אותו לאורך כל הספר הוא התרגשותו לנוכח קבר בבית-קברות צבאי ביום הזיכרון. ואכן, לגיבורנו יש בעייה עם ררוו זה: "אני אהב אותו אבל שונא את מעשיו — מעשים שבגללם אני שונא את עצמי, את המעשים שעשיתי בגללו".

אם ניסה אבי ולנטין, כפי שכתוב על העי-

טיפה האחורית, לרמוז, שאילו היו פני הרבים אחרים, יכלו (שניים אלה) להיות חבי רים", הרי טעה טעות חמורה. אם בתחילת הספר עוד ניכר ניסיון לייצר "סימטריה" בין מעשה-ההווה של תושבי המחנות השורפים אוטובוס מלא ילדי בית-ספר, לבין מעשה התגמול של ררוו וחבריו, הנה, לאט אבל בטוח, הופך הגיבור הפלסטיני לרמות האודה, מתונה ואנושית יותר. ואילו ררוו וחבריו מאבדים בהדרגה את צלם האדם והופכים לחסרי פנים ואישיות — משהו עטוף מרים שקסדה ושיירין פלסטיק מסתירים את פניו ואת נפשו. הפלסטיני, לעומת זאת, חולם את החלומות שלגו. הוא אומר "ליהודים קל יותר להאמין שהערבים רוצים לזרוק אותם לים מאשר לבטוח בערבים שרוצים להתפשר אי-תם. הם יודעים רק להילחם — אבל לעשות שלום?"

הערבי מבין את מצוקת היהודי. היהודי, לעומתו, אטום לחלוטין למצוקת הפלסטיני. בעיניו הוא "כפרה", כך שאין כאן שום "סימטריה" בין המצבים והדמויות. ואכן, המצב האמיתי כיום הוא כבר לא סימטרי **מעצם העובדה שאנחנו כובשים והם נכבשים**. מאידך גיסא, כפי שהמצב החזוי של "מחנה הפליטים-עבודה" כשאתי הוא מוגזם ודימוני ואפשר לפחות לקוות, שיישאר כזה רק בדימוי יון הכותב — כך אפשר עדיין להאמין שהישראלי אינו "מכוער" כל-כך כפי שאבי ולנטין מציייר אותו בספר זה.

אם הספר נכתב כתרור-אזהרה — למה שעלול להיות, הוא אולי במקומו (אבל האמינם, בתנאים המתוארים, יפתח רווקא הפלסטיני רגישות והבנות כאלה כלפי היהודים?!) אבל אם הוא מצפה לכך שצד זה או זה יראה את עצמו בראי שאותו הוא מספק כאן — אני מפקפקת אם הערבים או היהודים יכירו את עצמם כמראה זו.

רעה הרניק

אדם ואבן בירושלים

מאיר בן דב אדם ואבן בירושלים הוצאת מודן

בשלהי המאה ה-19 וראשית המאה ה-20, כשראשוני החוקרים האירופיים החלו פוקרים את כיפת הסלע, היתה בפניהם תרומה ופלי-אה. חוקרת האמנות מרגרט ואן-ברשם אמרה כי זהו המיבנה. היפה ביותר שנבנה אי-פעם בידי אדם... חלום מתוך אלף לילה ולילה". לא במיקרה בחר הארכיטולוג מאיר בן-דב בתצלום כיפת הסלע כדי לעטר את השער הקירמי של סיפרו. "אין יפה יותר ממיבנה כיפת הסלע, המכונה בטעות בשם מיסגר ער מר, לשמש כסמלה המייצג של ירושלים", כותב בן-דב, מי שהיה אחראי לחפירות הר-הבית ואשר הצלחת המיפעל העצום ההוא נזקפת, בין השאר, לזכות אישיותו הממתנת. בן-דב משכיל להציג את פניה השונים של העיר העתיקה, לאו דווקא כנכס בלעדי של בני עם זה או אחר, אלא כמקום השייך לבני לאומים ודתות שונים, יהודים, נוצרים, מוסלמים... תיירים וצליינים, בעלי מלאכה ויושבי קרנות".

כיפת הסלע, הכותל המערבי, העיר העתיקה כולה, חומותיה, ההיסטוריה שלה, "האוויר רה המיוחדת השוריה עליה, שכמותה אין למי צוא בשום מקום אחר בעולם... כאילו... מקום שאינו נטוע במציאות". כל אלה בעלי משמעות מיוחדת, לא רק לנו היהודים, אלא לבני כל שלוש הדתות הגדולות. הרעיון שצץ בראשי השילטון התורכי במאה הקודמת לפרק את חומת העיר כדי לזכות באבנים כחומר לבניה לא יצא אל הפועל. גם הצעתו של בן-גוריון, אחרי מלחמת ששת-הימים, להרוס את החומה כמחווה של איחוד העיר, נהרף על-ידי התבונה.

העולם הבא

המהפכה המדוורת

ועוד בעניין המהפכה המדוורת. כנראה שהמיקוד לא צויין בביורו על גבי מעטפת הטיל הוא, אחרת קשה להבין איך פיספס את בנווי דיימי, ונחת במימיו הבלתי-ממוענים של הים התיכון. אבל לא צריך להתרגש מזה. כאן, למשל, בשטעטלון הצפון, הלא הוא גורנישטאל-סיטי, רגילים כבר לעב"מים חסרי-כתובת המגיעים אלי-נו בטעות, עקב ביול חסר, בכל פעם שתושבי אחת הטבעות של שבתאי עסוקים בוויכוחים אלקטוראליים. ככה זה, מה שמעופף בדואר אינטר-גלקטי טוב גם ליהודים. שמתם לב שבכל פעם שמתחוללת כאן מערכת-בחיור, חייב העם הניוש בציון להפ-גין את שימחת-נפשו באיזו מעטפת-נפך בדואר-אוויר? לפני הבחירות הן לכנסת פיצלחנו את הכור הגרעיני ה-עיראקי, וכעת, בחיתולי הקמפיין ה-הסתדרותי, שוגר טיל ק"ק (טיל קיסר-קדאפי) שיביע את משושי-לב העמלים באוזני עמיתיהם הלובים.

יופי, שרול. סינדיקט העובדים-ב"ר לא מסתפק הפעם בתשדירי-שרות מעומלנים של דוגמניות נעמ"ת הסורבות בפעוטונים יצירתיים, במודעוני גימלאים ובסניפי קופת-חולים (אתם ראיתם פעם שאמות כאלה בקפוט-חור לים? שככה יהיה לי טוב, בכמעט 40 שנות חברותי בקלוב הבריאות הזה אני נתקל תמיד ברופאות הרריות, באחיות מזוקנות וברוקחות משופמות למשעני, אז מה הולך פה, מירפאות פנטגליה אלבניהאוז? אני נעשה חולה מתשדירי-הבריאות החטובים הללו); לא, הפעם לא טמנה ההסתדרות את טילה בצלחת. טרם הוברר, אמנם, אם

הקורא מוזמן, איפוא, לטייל להגאתו על החומות (השלמות והמשוקמות) של עיר יחידה ומיוחדת זו, להיכנס לסימטאותיה, להכיר את מיבניה היפים, להתבונן בשרידים, לפגוש בתושבים, בירושלים של מעלה ושל מטה, של מחילות וחדרי קבורה, של כנסיות, מיסגרים, בת-יכנסת, מיגרלים, עיטורים, ציורים ופסלים.

צילומים מרהיבים ביופיים מקרבים אותנו אל המקום. דומה שלא הונחה שום אבן או זווית, הכול נברק, תועד ונמסר לקורא הסקרן. היופי הרב והבעיות הסבוכות ממלאים את דפי הספר ומששמים חומרו למחשבה. כמו לא היתה אינתיפאדה בעולם.

שרה בן

בידור

שלמה גרוניך מארח את מתי כספי

הודות לחברה טובה, או למזל טוב, או למיקרה, נקלעתי במוצאי-שבת לאמפיתיאטרון רון ווהל וראיתי את התופעה שקוראים לה שלמה גרוניך. לעגיות רעתי, עוד לא היה דבר כזה בארץ, לא היה ערב שישווה למופע הזה ברמה המוסיקלית הגבוהה, בתיכנון המבריק של התייוף הנפלא הזה, במנגינות היפות גם כשהן אינטימיות (ב"הומן עובר", למשל) וגם כשהן קיצביות עד שאינך יכול

עודד פלד

המדוורת

גזו הקומפוט הזה דוור במיסגרת מי-זם-העל של תעלת 100 הפרוייקטים או כחלק מהארכי-מיזם של פרויקט 100 התעלות, אבל מה זה חשוב. יופי, שרול. אלא שאליה ופוך בה, כלומר, שאר העולם עלול בהחלט לקנות את מיז"חם (מיזם חס) הדוור המהפכני. אז תארז לכך שבכל פעם שנערכות בחירות לאיגוד רופאי השיניים של זמביה נוחת כאן איזה עפיפון באליס-טי בסביבות התנחלות חישוקי-אחי-תופל, למשל, או שהתאחדות מצחצחי השיניים של איי פיג'י בוחרת להפגין את עליצותה האלקטוראלית בשיגור טילון אקספרס בין-יבשתי להיאחזות זיקפת-ישורון, אהו כשנגיע לרבלוציה המדוורת ההיא, נצטרך, מה שבטוח, לעבור לדוארים ולארגן (בבחירות לרבנות הראשית) איזה מבול קטן לח"ל להניחר מצמא. ורק שלא יטעו במי-קוד.

הפרוייקט הססו

עושה שלום במרומינו הוא יעשה שלום עלינו על כל ישראל ועל כל ישמעאל וכל שאר מיזמים ותעלות-הימים — שילכו לעזאזל, ואמרו אמר-סחתין.

להבחין אם אלה נקישות התופים או שמה זהו לבך ההולם שכב השיר. בחלקו השני של הערב ארח גרוניך את "ידידי הטוב, אהוב ליכ" מתי כספי. השילוב בין שני המוסיקאים המוכשרים

גרוניך ואשתו עם כספי

הוא ייחודי ומענג. היתה זו זכורת קצרה ומעוררת תיאבון להופעותיהם המשותפות בעבר. בניית תוכנית משותפת חדשה נראית עכשיו, לאחר הורדת המופע של גרוניך, כמעשה ההכרחי והנכון שאפשר להעלות על הדעת. אגא!

שרה בן